

Białystok, dn. 27.07.2017

dr hab. Marta Rau

Akademia Teatralna

im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie

Wydział Sztuki Lalkarskiej w Białymstoku

Recenzja dorobku artystycznego i pedagogicznego oraz rozprawy doktorskiej „Teatr komponowany –projekt badawczy pod tytułem *Apollo i Marsjasz*” mgr Joanny Gerigk w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk teatralnych.

Pani Joanna Gerigk może pochwalić się gruntownym wykształceniem teatralnym. W dołączonej dokumentacji znajdujemy wiele świadectw i dyplomów, i to w większości z ocenami celującymi lub bardzo dobrymi. Swoją edukację teatralną zaczęła od Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy, gdzie uzyskała tytuł zawodowy animatora kultury w zakresie specjalności teatralnej. Kolejna szkoła policealna ukończona przez panią Joannę to Policealne Studium Zawodowe Techniki Teatralno-Filmowej, po którym uzyskała tytuł zawodowy artysty w zakresie specjalności: techniczna realizacja widowisk. Na świadectwie uzyskała z egzaminu praktycznego ocenę bardzo dobrą. Następnym etapem kształcenia to już studia na Wydziale Wiedzy o Teatrze w Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, gdzie dyplom i tytuł magistra sztuki zdobyła w roku 2005. Na tym jednak nie zakończyła swojej edukacji i kolejny tytuł magistra sztuki uzyskała w roku 2013 na Wydziale Lalkarskim we Wrocławiu, Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie. Pani Joanna studiowała na kierunku reżyseria teatru lalek a ukończyła studia z wynikiem celującym. Jako studentka Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej uzyskała także stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za wyróżniające osiągnięcia w nauce na rok 2010/2011. W trakcie studiów odbyła również roczny staż w Akademii Muzyckich Umiejętności w Pradze, poszerzając swoją wiedzę o nowe doświadczenia. Związki z Pragą pozostały również po zakończeniu stażu i zaowocowały

licznymi projektami teatralnymi w następnych latach. Poza tym Joanna Gerigk uzupełniła wykształcenie kończąc kurs dramy w roku 2004, zaś w roku 2006 uczestniczyła w cyklu szkoleń organizowanych przez stowarzyszenie KLANZA : nauczyciel wobec patologii społecznej. Jest również po specjalistycznym kursie języka migowego. Przez dwa lata była słuchaczką Akademii Psychologii Alternatywnej w Łodzi, łącząc uczestnictwo w zajęciach ze studiami w Akademii Teatralnej w Warszawie. Brała też udział w szkoleniach w ramach projektu Phare 2003 Rozwój Zasobów Ludzkich – Miejsca pracy w sektorze kultury.

Ciągłe zdobywanie wiedzy Pani Joanna łączyła z powodzeniem z pracą zawodową. Były to często inicjatywy o dużym potencjale prospołecznym. W latach 2001-2007 realizowała między innymi autorskie programy edukacji teatralnej dla dzieci i młodzieży, a także prowadziła grupę teatralno-terapeutyczną w Fundacji Centrum Praw Kobiet w Łodzi. Śledząc drogę edukacyjną Joanny Gerigk, kolejne szkoły, kierunki i szkolenia, możemy zauważyć wyraźną chęć zgłębienia i realizowania pasji, którą jest sztuka teatru. Jednocześnie odnoszę wrażenie, że Pani Joanna próbuje połączyć swoją pasję z działalnością prospołeczną. Z analizy dorobku wyłania się obraz osoby o bardzo interesującej osobowości, wrażliwej i otwartej na drugiego człowieka, ogromnie zaangażowanej społecznie, poszukującej uzasadnienia dla istnienia sztuki teatru w przestrzeni publicznej, gdzie może on także pełnić funkcje pedagogiczne, edukacyjne, społeczne, terapeutyczne. Jednocześnie teatr, dzieło teatralne, pozostaje dla niej kreacją, posiada walory estetyczne, które pozwalają zaliczyć je do sztuki, nie tylko do działań terapeutycznych. Połączenie tych różnych i często bardzo nieprzystających cech działania teatralnego jest dla niej wyzwaniem, prowokacją, potrzebą znalezienia własnej drogi, własnego stylu. Staje się laboratorium, nieustannym poszukiwaniem, eksploracją nie tylko samego języka teatralnego, ale wchodzeniem w głąb, w temat, w treść, w sensy, które mogą wybrzmieć w odpowiedniej formie, dając nam artystyczną satysfakcję.

Opinie dołączone do dokumentacji są niezwykle pozytywne, opisujące Panią Joannę jako artystkę i jako pedagoga. Bogusław Kierc rekomendując przedstawienie Joanny Gerigk „Sklep z teatrem” pisze: „W wersji, którą oglądałem, była to feeria urzeczywistniającego się snu o teatrze, teatru śniącego siebie przez wyraziste gry „w to, co jest” i „w to, czego nie ma”. A dalej konkluduje: : „Wyrafinowany dowcip, czuła ironia i błyskotliwa inteligencja – znakomicie uwydatniają reżyserski talent Joanny Gerigk”.

W opinii teatrologa Katarzyny Kuropatwy : „ (...) tworzone przez Panią Gerigk spektakle lokują się na pograniczu teatru i innych sztuk, wśród których najbliższe jej są film i plastyka. A ona sama jest bardzo ciekawą, wyrazistą, o rozpoznawalnym już stylu artystką teatru offowego”. Profesor Mirosław Kocur dodaje: „Pani Joanna Gerigk należy do najzdolniejszych artystek młodego pokolenia. (...) Artystyczne powołanie traktuje z wielką powagą i szacunkiem” Zaś Tomasz Man, którego była asystentką na uczelni, pisze o niej: „Znakomicie porozumiewa się ze studentami. Potrafi w sposób komunikatywny przekazać swoją szeroką wiedzę.” Jerzy Bielunas, którego również była asystentką przy zajęciach Reżyseria teatru lalek stwierdza: „(...) wielokrotnie mogłem się przekonać, że jest osobą bardzo zdolną i posiadającą duże predyspozycje pedagogiczne.”

Działalność artystyczna

Mimo krótkiego okresu, który minął od ukończenia studiów na Wydziale Lalkarskim we Wrocławiu dorobek artystyczny Joanny Gerigk jest absolutnie satysfakcjonujący. Świadczy o dużej aktywności Pani Joanny i to nie tylko na polu reżyserskim. Jest ona bowiem również autorką kilku tekstów dramatycznych oraz adaptacji scenicznych. Za swój tekst „Miss Julia Pastrana. Prawdziwa historia” otrzymała wyróżnienie oraz Nagrodę Dziennikarzy w konkursie Metafory Rzeczywistości w Poznaniu. Tam też odbyło się czytanie tekstu na scenie Teatru Polskiego. Tekst ten został również przetłumaczony na język czeski dzięki czemu czytanie sceniczne dramatu mogło odbyć się również w Divadle Komédie w Pradze. Joanna Gerigk ma na swoim koncie zrealizowanych kilka spektakli jako instruktor teatralny, zaś od roku 2010 realizuje już spektakle w teatrach zawodowych. I tak kolejne premiery to:

1. **Magiel/Mandl** – w czeskim teatrze Divadlo Inspirace Praga 2010
2. **Dreaming – machine** – spektakl międzynarodowy (współpraca włosko, belgijsko, francusko, fińska) w ramach stażu na DAMU w Pradze,
3. **Vodnikuv sen** - Divadlo No Kakabus, Praga 2011
4. **Le Filo Fable** – na podstawie bajek filozoficznych, Teatr Lalki i Aktora w Wałbrzychu, 2012
5. **Cukier** - scenariusz napisany na podstawie opowiadania Borisa Viana, PWST Wrocław 2012,
6. **O Bodrikovi** - na bazie autorskiego scenariusza, Praga 2013

7. **To nie była Wigilia** – produkcja teatralna we współpracy z Makfilm Polska – Wrocław 2013;
8. **Pocztówki z Karłowic** – scenariusz na podstawie wspomnień mieszkańców dzielnicy Karłowice we Wrocławiu, Wrocław, 2014
9. **Jak se dela divadlo** – adaptacja opowiadania Karla Čapka – Praga, 2014
10. **Po sznurku** – scenariusz na podstawie tekstów Piotra Gęglawego i Romana Zańki Wrocławski Teatr Lalek, 2015
11. **Kot Zen, albo o muzyce i ciszy w teatrze** – spektakl autorski, Jeleniogórski Teatr Animacji, 2015
12. **Solartaxi** – spektakl autorski Teatr Maska w Rzeszowie, 2015
13. **Dobrze, że jesteś** - spektakl autorski, Teatr Lalki i Aktora w Wałbrzychu, 2016
14. **Siostra i cień** - spektakl autorski, Teatr im. W. Bogusławskiego w Kaliszu, 2016

Wiele z tych realizacji zostało docenionych przez krytykę, widzów a także jury oceniające spektakle na różnego rodzaju festiwalach i przeglądach. Kilka najważniejszych nagród, o których należy wspomnieć, to między innymi Atest ASSITEJ – Świadcstwo Wysokiej Jakości i Poziomu Artystycznego za 2012 rok przyznany za spektakl „Le Filo Fable” z Wałbrzyskiego Teatru Lalki i Aktora czy, za ten sam tytuł, nagroda „Kot w worku” przyznana na 17. Międzynarodowym Festiwalu Teatrów dla Dzieci i Młodzieży KORCZAK 2013. Równie mocno docenionym spektaklem było przedstawienie z Wrocławskiego Teatru Lalek „Po sznurku”. Na Festiwalu Małych Prapremier w Wałbrzychu w 2015 roku została przyznana nagroda za scenariusz i reżyserię oraz nagroda aktorska dla Tomasza Maślakowskiego a na Międzynarodowym Festiwalu Teatralnym Walizka w Łomży nagroda za scenografię dla Jana Polivki.

W recenzji autorstwa Magdy Piekarskiej możemy przeczytać o spektaklu: „ Najnowsza premiera Wrocławskiego Teatru Lalek „Po sznurku” w reżyserii Joanny Gerigk to prawdziwa perełka – zachwyca, wzrusza, zapewnia haust twórczej wolności, a przy okazji stawia pytanie o to, co jest normą, a co poza nią wykracza”. Z kolei Daniel E. Groszewski w recenzji z portalu dzielnicewroclawia.pl stwierdza: „ Spektaklu w reżyserii Joanny Gerigk nie da się opowiedzieć. To trzeba po prostu przeżyć. Ten cudny brak zasad i brak logiki.”

Działalność pedagogiczna

Od 2013 roku Pani Joanna Gerigk jest asystentką na Wydziale Lalkarskim Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej. Uczestniczyła w zajęciach z Reżyserii teatru lalek prowadzonych przez prof. Jerzego Bielunasa i prof. Aleksandra Maksymiaka, w zajęciach z Dramaturgii prowadzonych przez dr hab. Tomasza Mana i w zajęciach prof. Mirosława Kocura (Sceny klasyczne). W ramach tego ostatniego przedmiotu przygotowała ze studentami część dramatu „Czekając na Godota” Samuela Becketta, o której to pracy wypowiadał się bardzo dobrze w wystawionej Pani Joannie opinii prof. Mirosław Kocur. Od roku 2014 Pani Joanna już samodzielnie prowadzi zajęcia na Wydziale Lalkarskim. Prowadziła Propedeutykę reżyserii teatru lalek i Pracę nad rolą oraz przedmiot Monolog w formie. Niezwykle ważną częścią dorobku pedagogicznego jest także projekt badawczy „Apollo i Marsjasz”, który stał się podstawą dysertacji, realizowany również ze studentami Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej, Filii we Wrocławiu.

Do dorobku pedagogicznego trzeba też niewątpliwie zaliczyć również działania Pani Joanny jako instruktora teatralnego w Bałuckim Ośrodku Kultury w Łodzi, gdzie prowadziła zajęcia teatralne i edukacyjne. Przez dwa lata współtworzyła również i realizowała projekt profilaktyki uzależnień wśród młodzieży szkół licealnych w Łodzi.

Praca doktorska i dzieło w postaci projektu badawczego „Apollo i Marsjasz”

Podstawą rozprawy doktorskiej jest realizacja projektu badawczego pod tytułem „Apollo i Marsjasz”. Praca powstała pod opieką promotorską prof. dr. hab. Mirosława Kocura.

Już słowa Tadeusza Peipera, które Joanna Gerigk przywołuje jako motto w swojej pracy wskazują wyraźnie jakie wartości wyznawała w swojej pracy badawczej. Choć odnoszę wrażenie, że również może być to credo, które określa postać doktorantki i w innych działaniach artystycznych. Poszukiwanie nowych form artystycznych, eksperyment sceniczny podbudowany przemyśleniem celowości podjętych działań, wytyczanie nowych dróg i łączenie elementów na scenie w sposób nieoczywisty to cechy, które odnajduję i w projekcie „Apollo i Marsjasz”, a także w opisie procesu twórczego.

Spektakl i opis procesu jest przykładem autentycznej pracy badawczej. Wyłania się obraz swoistego laboratorium, w którym twórca jest zmuszony, oczywiście poprzez swoje wewnętrzne motywacje, do poszukiwania odpowiedzi na zadawane sobie pytania, do głębokiej analizy treści i środków, których w sobie samemu nałożonych ramach może użyć.

Tego typu praca, nieobarczona ograniczeniami teatru instytucjonalnego, daje twórcy komfort czasu i poczucie bezpieczeństwa. Można pójść wieloma drogami, spróbować różnych środków, interpretacji, form, które na kolejnym etapie można odrzucić, by poszukać jeszcze innych rozwiązań. Z drugiej strony proces ten jest również niebezpieczny, może zamienić się w bełkotliwe ślizganie po temacie i pusty eksperyment szukający spektakularnego efektu. Tego, z całą pewnością, udało się uniknąć Joannie Gerigk. Zarówno ogląd zrealizowanego spektaklu, jak i wypowiedzi twórców zamieszczone jako część dysertacji, potwierdzają zasadność tez postawionych w pracy teoretycznej, jak i zgadzają się z opisem projektu przedstawionym przez Panią Joannę.

We wstępie autorka opisuje swoje motywacje dotyczące wyboru formy teatralnej – teatru komponowanego, w której chciała się sprawdzić. Poświęca sporo miejsca muzyczności i łączności muzyki i sztuki teatru, śledząc ten związek już od czasów Arystotelesa.

Jednocześnie zajmuje się zjawiskiem eksperymentu w sztuce, poszukiwaniu nowych dróg w teatrze, sięgając również do nazwisk z historii, takich jak Swinarski czy Grotowski.

W rozdziale pierwszym Joanna Gerigk przybliżyła nam samą formę teatru komponowanego, którego nazwę wywodzi z angielskiego sformułowania *Composed Theatre*. Tu również sięga do historii wskazując na źródła. Powołuje się na dzieła surrealistów, dadaistów, Richarda Wagnera czy teorię teatru głoszoną przez Artauda. Podążając za ideą teatru komponowanego i wskazując źródła inspiracji, przybliżyła nam również postaci współczesnych kompozytorów – rewolucjonistów, takich jak John Cage, Krzysztof Penderecki czy Heiner Goebbels.

Rozdział drugi to opis założeń teatru komponowanego, a także opis głównych zasad, które towarzyszyły realizacji spektaklu „Apollo i Marsjasz”, opis mitu i tropów, które pojawiły się podczas pracy badawczej doktorantki. Wychodząc bardzo ściśle od mitologii szukała własnych tropów w interpretacji głównych postaci nawiązując do współczesności i sztuki współczesnej. Dzięki temu Apollo, Marsjasz i Muzy zyskują bardzo wiarygodny, ludzki wymiar, bliski naszej rzeczywistości. Reżyserka łączy w swoim projekcie współczesne trendy w sztuce, szukając dla nich odniesienia w starożytności i odwrotnie historyczne aspekty umieszcza w kontekście sztuki współczesnej. Jest to działanie bardzo przemyślane, analityczne, a jednocześnie niezwykle twórcze.

Rozdział trzeci to opis realizacji spektaklu, akcja rozpisana w partyturze i zapis nutowy. W tej części pracy autorka przybliżyła nam zjawisko performansu analizując je w kontekście historycznym i podając przykłady artystów działających obecnie na pograniczu sztuki performatywnej. Następną część, bardzo przydatną, to rozpisana partytura kolejnych działań

scenicznych. Dzięki temu opisowi możemy bardzo dokładnie wyobrazić sobie to, co się dzieje w trakcie przedstawienia. .

Rozdział czwarty to podsumowanie projektu badawczego. Pracę zamykają wywiady z kompozytorem, scenografem i choreografem, którzy zostali zaproszeni do współtworzenia projektu. Jest to ciekawa wypowiedź, zdecydowanie wzbogacająca dysertację opiniami współtwórców.

Praca teoretyczna Joanny Gerigk, przedstawia się jako rzecz wartościowa i interesująca, szczególnie jako zapis procesu twórczego w ramach projektu badawczego oraz próba przybliżenia i zanalizowania teatru komponowanego. Jest napisana z pasją, przez osobę o szerokich horyzontach i dużej wiedzy. Zarówno z lektury dokumentacji, jak i rozprawy doktorskiej, wyłania się obraz osoby niezwykle pracowitej, niezależnej, poszukującej nowych dróg w teatrze, podejmującej wyzwania, odważnej i obdarzonej dużą kreatywnością. Joanna Gerigk potrafi świetnie zbierać doświadczenia, łączyć fakty i twórczo interpretować zjawiska z zakresu sztuki.

Stwierdzam, że dorobek artystyczny i pedagogiczny oraz przedstawiona praca teoretyczna, spełniają ustawowe wymagania i stawiam wniosek o dopuszczenie Joanny Gerigk do dalszych procedur przewodu doktorskiego.

